

Nr 38.

Av herr **Lindberg**, *angående intensivare skogsvård i Norrland.*

Under sistförflutna sommar har en dryg tredjedel av riksdagens medlemmar genom studieresa i de två nordligaste länen varit i tillfälle att erhålla vidgad kunskap om övernorrländska förhållanden och där aktuella problem av olika slag. För mången deltagare har färden, enligt avgivna vittnesbörd, bjudit på många överraskningar. Man fick här se en industri på höjden av modernitet, ett bergsbruk av för landet enastående dimensioner och ett jordbruk på förhållandevis hög nivå. Resenärerna mötte efter färdvägarna en idog befolkning med en god allmänskulturs kännemärken, bosatt i välordnade samhällen och byar. Ett för alla gemensamt intryck torde ha varit, att Norrland har att bjuda på rika, ännu outnyttjade utvecklingsmöjligheter och att den här bosatta befolkningen är väl skickad att taga vara på desamma.

Men med all sin rikedom i malmberg, skogar, vattenfall och obrukad odlingsmark är Norrland även ett fattigmans land. Stora delar av folket äro hänvisade till levnadsvillkor som lämna mycket övrigt att önska. Den korta tid, som stod sommarens studieresande till buds, möjliggjorde tyvärr icke ett mera ingående studium av förhållandena vid sidan om de stora färdvägarna, på de vidder, där den fattigaste befolkningen har sina boplatser. Av dessa människors bekymmer och svårigheter gav resan icke någon fullödig bild, och flertalet av deltagarna torde därför sakna kännedom om hur prekärt läget är. I det följande skola några upplysningar härom lämnas.

På några platser trädde arbetslöshetens problem till mötes. I Furuögrund och Brännfors i Västerbotten och i Seskarö i Norrbotten utvecklade befolkningen sina bekymmer för riksdagsledamöterna. I Furuögrund och Seskarö är sågverksindustrien nedlagd sedan år tillbaka, och i Brännfors väntas driftsinställelse om några få månader. Ett par tusen människors försörjningsmöjligheter äro tillspillogivna endast på dessa platser. Tyvärr är läget mycket dåligt, även på andra håll. Från Kalix älvdal, i vars nedre del trävaruindustrien kommit i gång genom statsmakternas ingripande rapportereras en alltjämt betydande arbetslöshet. I Porjus nedläggas ett par industrier och arbetarna ställas på bar backe. I de norrbottniska gruvsamhällena är ungdomsarbetslösheten av en omfattning, som väcker de allvar-

ligaste bekymmer. Detta för att blott nämna några särskilt markanta exempel, vilka skulle kunna kompletteras med andra från olika delar av Norrland. Tilläggas kan att framstående industrimäns antydningar om en snart inträdande nödvändighet att avsevärt beskära produktionen av sågade trävaror gör framtiden ytterligare mörk för den kroppsarbetande befolkningen.

Om den här skildrade arbetslösheten lära statsmakterna tid efter annan bli erinrade genom den offentliga arbetslöshetsstatistiken och genom myndigheternas krav om anslag av allmänna medel till dess lindrande. Det finnes emellertid en arbetslöshet, som är mindre känd, men icke mindre kännbar för dem, som drabbas av den, nämligen arbetslösheten på landsbygden. Deltagarna i riksdagsresan mötte även denna, men dock icke i lika omedelbar och påtaglig form som i de nämnda industrisambhällena. Ett berömvärd intresse visades för kolonisationsproblemet, speciellt för de av staten under senaste årtiondet upprättade kolonatsambhällena, av vilka ett flertal blevo besökta. Det befanns att åtskilliga kolonat icke voro besatta och att andra voro bristfälliga i odlingshänseende, och besöken styrkte säkerligen många riksdagsledamöter i den åsikt de fått under riksdagsbehandlingen av denna sak, nämligen att kolonisation i denna form icke varit fullt lyckad. Orsakerna härtill blevo dock måhända icke fullt klarlagda. En populär mening är att de kolonister, som lyckats skapa sig hem och utkomst, ägt utmärkta personliga förutsättningar och fått kolonat med goda jordbruksmöjligheter, och att för dem, vilka misslyckats, dessa båda betingelser för framgång saknats. Det finns emellertid även en tredje förklaring till kolonisationens ogynnsamma utfall, nämligen att inom de trakter, där kolonatsambhällena framskapats, icke beretts tillgång till det för kolonisterna erforderliga förtjänstarbetet vid sidan om de små jordbruken. Det råder intet tvivel om, att med rikligare sådan arbetstillgång skulle resultaten av verksamheten ha blivit bättre. Detta omdöme gäller i någon mån även de från sydligare delar av landet inflyttade kolonisterna, av vilka ytterst få nu finnas kvar på kolonaten. Väl torde många av dem ha varit dåliga jordbrukare, men de voro icke odugliga arbetare.

Kolonisationens mindre tillfredsställande resultat kan till en mycket väsentlig del tillskrivas arbetslösheten. Men bristen på förvärvsarbete har tyvärr icke varit ett blott för kolonisterna kännbart missförhållande, utan den i skogsbygderna sedan gammalt bosatta arbetare- och småbrukarebefolkningen har också drabbats därav. Under vissa tider under snart 10 år har man mångenstädes haft att räkna med 3—4 arbetssökande på varje arbetstillfälle stora delar av året. Följden av denna konkurrens har blivit ett orimligt nedpressat löneläge för dem som fått arbetet och naturligtvis ett än värre tillstånd för de andra. Det har alls icke varit någon ovanlig företeelse att arbetsgivare förkastat de lägre entreprenadanbudena såsom uppen-

hart alldeles för låga och godtagit de högre. I allt för många fall ha arbetsgivarna tyvärr icke visat några sådana skrupler, och lönen för ett hårt arbete har blivit ökad skuldsättning. Denna hårda kamp om arbetet har flerstädes vållat svåra motsättningar inom befolkningen och fiendskap mellan arbetaregrupper och byalag, en och annan gång utlösande sig i våldsdåd, vilka gett eko även i riksdagsdebatterna och där oriktigt karaktäriserats som utslag av politisk förvildning.

Den för endast några år tillbaka gängse meningen — för övrigt förnämsta drivkraft till den statliga kolonisationsrörelsen — att Norrland redan med nuvarande försörjningsmöjligheter kunde mottaga en del av befolkningsöverskottet från andra landsdelar, har visat sig utgöra ett misstag. För närvarande gör sig den åsikten gällande, att i Norrland i själva verket råder överbefolkning och att särskilda åtgärder tvinga sig fram för att åstadkomma en bättre relation mellan tillgänglig arbetskraft och arbetstillgång.

Befolkningens tillväxt har varit mycket stor i särskilt övre delarna av Norrland. Mot en folkökning för hela landet 1928 på 2.8 procent uppvisade Norrbotten en ökning på 7.2 och Västerbotten på 10.6 procent. Medeltalet födda för landet var 16.1 pro mille, men i Norrbotten var siffran 25.5 och i Västerbotten 22.8. Även övriga norrlandslän komma över medeltalet eller Gävleborg med 16.7, Västernorrland med 18.7 och Jämtland med 18. Om befolkningens hastiga tillväxt i de två nordligaste länen vittna för övrigt följande siffror:

<i>Norrbotten.</i>		<i>Västerbotten.</i>	
År	Folkmängd	År	Folkmängd
1890	104,783	1890	122,784
1900	134,769	1900	143,735
1910	161,132	1910	161,366
1920	182,953	1920	182,246
1928	195,830	1928	201,006

En betydande industriell utveckling har under sista årtiondena förekommit i Norrland. Den samtidigt pågående rationaliseringsprocessen, under senare år ytterligt forcerad, har emellertid minskat det relativa behovet av mänsklig arbetskraft, och industrien har på grund härav icke kunnat mottaga någon väsentlig del av landsbygdens befolkningsöverskott. I vägarbeten sysselsättes nu mer arbetskraft än förut, men sannolikt kan man räkna detta som en övergående företeelse, då dels vägbyggnader och -omläggningar näppeligen kunna fortsättningsvis bedrivas i samma tempo som hittills och dels maskintekniken ständigt utvecklas och tränger undan mänsklig arbetskraft. Inom skogsdrivning och flottning verkar även rationaliseringen om än mindre utpräglat än på nyssnämnda arbetsområden.

Vad slutligen jordbruket beträffar har här otvivelaktigt en storartad utveckling ägt rum. Antalet brukningsdelar har avsevärt ökat och jordbrukskulturen förkovrats, varigenom sysselsättning vunnits för mycken arbetskraft. Jordbruksnybildningen har emellertid här som annorstädes merendels uppkommit genom hemmansklyvning och lägenhetsavstyckning, och småbruk ha skapats som äro otillräckliga för självförsörjning. Därmed har skaran ökat av dem, vilka, ehuru innehavare av jordbruk, äro hänvisade att söka förtjänster på den allmänna arbetsmarknaden, och jordbrukets utveckling har i dylika fall icke medfört en lättnad i trycket på arbetsmarknaden, utan mångenstädes blott ökat detsamma. Slutligen förtjänar nämnas, att skärpningarna av de amerikanska invandringslagarna relativt minskat emigrationen.

Utvecklingen av näringslivet har icke fortgått i samma takt som befolkningens tillväxt, och resultatet har blivit otillräckliga försörjningsmöjligheter. Den ytterst låga betalningen flerstädes för skogsarbetet och för övrigt s. k. förtjänstarbete på landsbygden är säkerligen icke utan samband med ett faktiskt överflöd på arbetskraft. De mycket låga årsinkomsterna för arbetare och för småbrukare med behov av biförtjänster tyda jämväl på bristande tillgång på arbete.

I tidningen Skogs- och Flottningsarbetaren (11/1929) förekommer en statistik över utvecklingen av skogsarbetarnas löneförhållanden under tiden 1913—1929, uppgjord efter officiella källor. Statistiken visar, att reallönen för dessa arbetare sedan 1913 sjunkit med 13 procent. Medelförtjänsten pr dag för huggare var 1913 kr. 3: 57 och 1929 kr. 5: 53 och motsvarande siffror för körare (häst och karl) resp. kr. 7: 56 och 10: 84. Då skogsarbetet är säsongbetonat och möjligheter till annat arbete under mellantiderna icke alltid eller ens oftast stå till buds, torde man kunna säga, att en genomsnittsinkomst av cirka 1,000 kr., snarare lägre än högre, är den för skogsarbetare vanliga. En granskning av taxeringslängderna bekräftar detta. Följande sammanställning över taxerad inkomst enligt kommunalskattela-

Totala inkomsten i kr. för samtl. inkomsttag. (660)	Därav arbetare inom kategorien jordbruk-skogsbruk			
	Genomsnittlig årsinkomst	Antal inkomsttagare	Antal män inom socknen i åldern 15—85 år, som sakna beskattningsbar inkomst	
			nom. antal	fullt arbetsföra*
av jordbruksfastighet kr. 406,420	408			
av annan förvärvsverks. kr. 595,890	574			
Summa kr. 1,002,310	982	560	530 (47 %)	312 (36 %)

* Som fullt arbetsföra beräknas 80 % av nominella antalet.

gen inom en lappmarkssocken, Malå i Västerbotten, enligt taxeringslängden för år 1929 samt kyrkoböckerna förtjänar att återgivas. Folkmängden i socknen utgör cirka 3,700 personer.

Sammanställningen visar, att i Malå socken inom yrkeskategorien jordbruk-skogsbruk nära hälften av alla män och mer än en tredjedel av alla fullt arbetsföra män i åldern 15—65 år sakna beskattningsbar inkomst. Socken är en ren skogssocken utan all industri, belägen mitt i övre Norrlands skogsbygd, och torde få anses typisk för i nämnda skogsbygd befintliga försörjningsmöjligheter. De inkomsttagare, som ej hänförs till arbetare inom jordbruk-skogsbruk, utgöras av tjänstemän, handlande och andra näringsidkare (inbegripet renskötsel); beträffande jordbruksfastighet huvudsakligen av kronan.

Malå socken är dock icke den sämst lottade, utan torde representera genomsnittet. Uttaxeringens storlek är i Malå kr. 13: 32, men i Dorotea 13: 49, Stensele 15: 42, Norsjö 15: 60, Sorsele 17: 38, Jörn 20: 02, Vilhelmina 21: 29, Tärna 22: 32, vilket i viss mån talar för att försörjningsmöjligheterna mångestädes äro ännu sämre än i Malå.

Motionären har gjort några lokala stickprov för utrönande av inkomst- och familjeförhållanden bland skogsarbetare. Följande uppgifter äro införskaffade genom kyrkoherden i Norrfjärdens församling i Norrbottens södra del och en jordbrukande skogsarbetare efter Byske älvdal i Västerbotten.

Norrbotten.

Storfors:	Familjen X: man, hustru, 3 barn	taxer. ink.	710: —
	» Z: man, hustru, 7 barn	» »	1,150: —
Altergård:	» X: man, hustru, 9 barn, varav 1 delt. i förtjänstarbetet	» »	1,170: —
	» Z: man, hustru, 7 barn	» »	750: —
Bockträsk	» X: man, hustru, 7 barn, ej beskatt- ningsbar inkomst.		
	» Z: man, hustru, 9 barn	» »	800: —
Bodträsk	» X: man, hustru, 4 barn	»	end. för fast.
	» Z: man, hustru, 8 barn, av vilka en del vuxna	» »	840: —
Bredträsk:	» X: man, hustru, 5 barn	» »	900: —

Familjerna äro innehavare av mindre fastigheter, på vilka födas 2—3 kor. Männen ha på vintern arbetat i skogen och under våren i flottningsarbete. Några av dem ha haft hästar med sig (de högre inkomsterna). Kyrkoherden, Björnegård, tillägger: »Över hela linjen är skalan densamma och förbättras knappast genom att vi förflytta oss till Lappmarken.» Den bygd, Piteå-bygden, från vilken uppgifterna hämtats, anses som den i fråga

om arbetsmöjligheter bäst situerade i Norrbotten, då Ytterstfors-Munksunds-koncernen till detta distrikt koncentrerat sin mycket betydande träförädlingsindustri.

Västerbotten.

Den förutnämnda skogsarbetaren efter Byske älvdal skriver, personnamn uteslutna:

»Första frågan löd: Råder det arbetsbrist? Svar: Ja. Andra frågan: Hur hög dagpenning betalas? Svar: I skogsarbete, timmerhuggning och barkning blir den genomsnittliga dagpenningen 4 kr. För dem, som under sommaren lyckas få anställning i flottningsarbete, är timlönen 72 öre, således kr. 7: 20 pr 10 timmars arbetsdag. Detta är ju ej så illa, men nu är att märka att detta arbete är ganska fluktuerande och obeständigt och att endast ett begränsat antal får deltaga däri. Tredje frågan: Hur stor årsinkomst kan en arbetare göra sig? Svar: Jag skall här nämna några familjer. X, Kaxliden, 800 kr. för året med 6 personer i hushållet. Z, Kaxliden, 915 kr. för året med 5 personer. Kronotorparen X, Näset, 900 kr. med 8 personer. X, Ulriksberg, 900 kr. med 4 personer. Z, Ulriksberg, 900 kr. med 8 personer. Y, Ulriksberg, 925 kr. med 4 personer i hushållet. Nu är att märka, att alla här nämnda ha en liten avsöndrad jordbit, som de bruka, men det är ganska svårt att fixera värdet på avkastningen, ty det har, som känt är, allt sedan åren 1920—1921 rått tryckta tider och svår arbetslöshet, och på grund härav har den jordägande befolkningen ej kunnat inköpa det erforderliga gödningsämnet för att kunna hålla den förut karga och magra jorden i fruktbarande skick, och då förstår man att följderna utebliva icke: avkastningen för de flesta blir av högst ringa värde. — — Din önskan var även att få en ungefärlig uppgift om arbetstillfällen inom en viss rayon. Ja, vi ta en sträcka här utmed Byske älvdal på 4 mil, nämligen från Åselet till Kotaselet. Det förvärvsarbete som här existerar är under sommarmånaderna dikningsarbete för kronans räkning, men detta arbete bortsättes med få undantag till skogstorp- och kolonister. Så är det flottningsarbete, men det är ett begränsat antal som får anställning. Beträffande skogskultiveringen är den ännu så ringa att den knappast kan medräknas. Så är det skogsarbete under vintermånaderna, men detta arbete räcker på långt när ej till för alla som önska deltaga och som äro i behov av arbete. Något litet arbete med myr- utdikning på självägande bönders mark kan ju förekomma, men detta är numera mycket sällsynt, åtminstone inom denna rayon. Vid möte med vår avdelning behandlade vi frågan om arbetsmöjligheterna och kom till det resultatet att inom rayonen skulle finnas ett överskott på arbetskraft och att de som sakna nödigt förvärvsarbete uppgå till ungefär 25 procent av totala antalet arbetsbehövande.»

De personer motionären i övrigt anlitat för uppgifters införskaffande,

bosatta i olika trakter av de båda nordligaste länen, meddela alla, att arbetsbrist är för handen, att arbetet betalas otillfredsställande och att såväl arbetare som småbrukare ha svårt att förskaffa sig en nödtorftig utkomst.

Om arbetslöshetens omfattning bland jordbrukande skogsarbetare föreliggande inga statistiska uppgifter. En småbrukare betraktas icke som arbetslös även om han är i avsaknad av nödvändiga biförtjänster. Beträffande organiserade rena skogsarbetare finnes däremot en arbetslöshetsstatistik. Uppgifterna äro införskaffade genom Skogs- och Flottningsarbetareförbundet och Svenska sågverksindustriarbetareförbundet och ha sammanförts av socialstyrelsen. Arbetslösheten inom skogsarbetarefacket visar sig vara den största inom någon förvärvsgren. Siffrorna för 1929 te sig på följande sätt:

Skogs- och Flottningsarbetareförbundet.

Detta förbunds avdelningar ha först under år 1929 lämnat uppgifter angående arbetslösa medlemmar. Av förbundets 300 avdelningar med 11,000 medlemmar ha blott följande antal rapporterat:

31 jan. 1929	68 avd.	2,697 medl.	682 arbetslösa	25,3 %
28 febr. »	81 »	3,247 »	832 »	25,6 %
31 mars »	101 »	4,464 »	2,709 »	60,7 %
30 april »	86 »	4,003 »	2,613 »	65,3 %
31 maj »	70 »	3,611 »	1,726 »	47,8 %
30 juni »	85 »	3,551 »	1,464 »	41,2 %
31 juli »	67 »	3,024 »	1,434 »	47,4 %
31 aug. »	70 »	3,469 »	1,246 »	35,9 %
30 sept. »	76 »	3,383 »	1,619 »	47,9 %
31 okt. »	73 »	3,030 »	1,716 »	56,6 %

Svenska Sågverksindustriarbetareförbundet.

Uppgifterna avse avdelningar av detta förbund, vilka omsluta speciellt skogsarbetare.

28 febr. 1929	87 avd.	6,121 medl.	1,996 arbetslösa	32,6 %
31 mars »	107 »	7,196 »	3,577 »	49,7 %
30 april »	91 »	6,026 »	3,717 »	61,7 %
31 maj »	94 »	6,434 »	2,156 »	33,5 %
30 juni »	97 »	6,743 »	1,543 »	22,9 %
31 juli »	90 »	6,218 »	1,781 »	28,6 %
31 aug. »	93 »	6,452 »	1,871 »	29,0 %
30 sept. »	108 »	6,776 »	2,856 »	42,1 %
31 okt. »	107 »	6,989 »	3,349 »	47,9 %

Sekreteraren i Skogs- och Flottningsarbetareförbundet har till statistiken gjort följande anmärkningar: »Skogs- och flottningsarbetarna i Såg-

verksindustriarbetareförbundet synas vara skilda från samma förbunds sågverksarbetare fr. o. m. febr. 1929. Att skogs- och flottningsarbetarna i Sägverks- för febr. uppvisa en högre arbetslöshetssiffra än de som tillhöra Skogs- och flottnings, torde bero på skiljeställsarbetarna, som den tiden gå utan arbete. Årssiffrorna synas dock bli gynnsammare för Sägverks skogs- och flottningsarbetare.»

Även om ovanstående arbetslöshetssiffrors exakthet kan ifrågasättas — de förefalla att vara exceptionellt höga — torde de dock kunna tjäna till belägg för meningen, att arbetstillgången för ifrågavarande arbetarekategorier är otillräcklig och att detta är fallet även under skogsarbetets högsäsong på vintern.

I ett yttrande till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet har Västerbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott framhållit behovet av en utredning i vad mån egnahemslånerörelsens resultat motsvarar de gjorda uppoffringarna. Utskottet påpekar att den uppstyckning av jorden, som ofta stimuleras av denna lånerörelse, helt visst skapar framtida sociala problem, som man ej allt för länge får bortse från. »Redan nu torde inställda eller minskade arbetstillfällen i dylika bygder bjuda det allmänna avsevärda svårigheter, som äro desto betänkligare, som en ytterligare försämring ligger inom möjligheternas område.» Förvaltningsutskottet företräder alltså den meningen, att arbetstillgången nu icke är tillfredsställande och att man kan befara en ytterligare försämring i framtiden.

Spörsmålet huruvida Norrland är överbefolkat har även ägnats uppmärksamhet i några facktidskrifter av personer med kännedom om norrländska förhållanden. I tidskriften Skogen (häfte 9, 1927) skriver arbetslöshetskommissionens sociala ombud, jägmästare R. Wikander, bl. a.:

»För icke länge sedan var ett av den norrländska arbetsmarknadens utmärkande drag, att om vintern drogs industrins folk inåt skogarna till avverkningarna, under det att om sommaren skogsfolket tog sig ned till industrin, som krävde mera folk, då skeppningarna började. En dylik arbetskraftens pendling var för alla parter ändamålsenlig och föranleddes därav, att tillgången på arbetskraft var betydligt mindre än nu. År 1870 räknade Norrland 520,000, år 1890 744,000 och år 1925 1,074,000 innevånare, en stegring som (procentuellt) är mer än dubbelt större än hela landets.

Nu är alltså situationen en annan. Arbetskraftens svängning mellan skogen och industrin har betydligt inskränkts och på många håll alldeles upphört. Industrin sysselsätter visserligen ett större antal arbetare om sommaren än om vintern, men härför nödig arbetskraft torde i allmänhet stå till buds på nära håll i angränsande kustsocknar. Endast i Norrbotten förekommer ännu, att folk kommer ned till kusten från orter, som äro belägna 10 à 15 mil inåt landet.

Man kan säkerligen icke utan skäl tala om att överbefolkning är för handen på många håll i Norrland. Många skogssocknar äro för närvarande i det predikamentet, att deras arbetsföra innevånare endast kunna bereda sig arbete under högsäsongen på vintern och då blott under förutsättning att drivningar pågå i fullt normal omfattning. Under övriga delar av året är arbetstillgången ojämn i flottning, jordbruk, anläggningsarbeten och sommarhuggningar.»

Provinsiälläkaren i Malåträsk, Västerbotten, Axel Birke, har i några artiklar i Social-Medicinsk Tidskrift och Sunt Förnuft sysselsatt sig med den norrländska landsbygdsbefolkningens låga levnadsstandard, särskilt befolkningens i Lappmarken. Dr Birke skriver härom i förstnämnda tidskrift (3, 1929):

»Det råder inom Lappmarken i stort sett en överbefolkning, ett missförhållande mellan befolkningens storlek och landets (nuvarande) försörjningsmöjligheter, och detta missförhållande visar inga tendenser att förbättras inom den närmaste framtiden. Följden är naturligtvis tryckta tider, dåliga arbetsförtjänster och låg levnadsstandard. En skogsarbetare tjänar sålunda under hårt arbete och ogynnsamma yttre förhållanden i medeltal 4—6 kronor om dagen, av vilken förtjänst han i det kalla klimatet under arbetet äter upp omkring hälften. Av den andra hälften skola då hustru och kanske 10 barn leva. Ingen skulle dock klaga om tillräcklig tillgång till dylikt arbete funnes, men tillgången är mycket knapp och säsongbetonad och motsvarar på långt när icke efterfrågan. Men det är just den låga levnadsstandarden, som mer eller mindre intimt står i samband med en stor del av de påtalade sanitära missförhållandena. Särskilt påtagligt är detta, då det gäller sådana i samband med de mest primitiva behovens tillgodoseende, alltså föda, kläder och bostäder. Fattigdom och slöhet komplettera varandra och växelverka oftast. På ogynnsamma yttre förhållanden i övrigt är det ingen brist. De långa avstånden med därav följande isolering, ingifte, andlig deprimering m. m. ha säkert sin betydelse, det hårda klimatet med det långa vintermörkret och kylan likaså. Den största försiktighet är därför av nöden, då man vill för ett visst eller rent av flera sjukdomstillstånd angiva en enhetlig etiologi, då i de flesta fall troligen flera orsaksmoment samverka. — — — För den som sett de norrländska hemmen står det klart, att det inte bara eller ens huvudsakligen är vitaminer som fattas. Det är så oändligt mycket annat, som innefattas i kombinationen: låg levnadsstandard-hög nativitet med dess vanliga återverkan på det allmänna hälsotillståndet, här förvärrad genom de ogynnsamma klimatiska förhållandena.»

I Sunt Förnuft (4, 1929) skriver dr Birke vidare:

»Om man för vårt största ödebygdsområde, Lappmarken, inventerar befintliga försörjningsmöjligheter och därmed jämför den allttjämt höga nativite-

ten och de ringa utsikterna till utflyttning i större skala, kommer man till ett mycket nedslående resultat. Tillståndet är redan nu kritiskt, därom vittnar framförallt den alltmer växande hungern efter statsbidrag av alla slag och till alla möjliga ändamål. Det må erkännas, att problemet är ytterst svårlöst, men det måste å andra sidan kraftigt betonas, att statens åtgärder därför under de senaste åren icke varit målmedvetna. Framför allt måste en säker grund för den framtida folkförsörjningen skapas.»

I samma tidskrift (7, 1929) framhåller dr Birke följande förändringar på arbetsmarknaden under senaste decenniet, med påpekande att liknande förhållanden gälla i viss mån även närstående delar av Norrland:

1) Den i Lappmarken bofasta befolkningen har ökat med drygt $\frac{1}{6}$.

2) Den reella ökningen av för dess skogsbruk tillgänglig arbetskraft har varit långt större, än ovanstående siffra antyder. Såväl landsvägs-transporterna som sommar- och vintervägunderhåll utfördes nämligen vid decenniets början så gott som enbart med häst. Den numera genomförda automobiliseringen härav har inneburit en kolossal rationalisering med frigörande av massor av arbetskraft både i form av människor och framförallt hästar. Då motsvarande förändring gjort sig gällande även i omgivande länsdelar, ha även möjligheterna för import av konkurrerande arbetskraft därifrån för säsongarbeten väsentligt ökats.

3) Storleken av de årliga avverkningarna i Lappmarken har ej ökat i motsvarande grad. De utgjorde (enligt domänstyrelsens årsberättelser) i medeltal per år under 5-årsperioden 1916—1920 cirka 2,5 milj. kbm. och under närmast följande 5-årsperiod också cirka 2,5 milj. kbm. För åren 1926—1927 (för senare år föreligger ej denna statistik) ligger medeltalet något över 3 milj. kbm.

4) Under decenniet har en mycket stor mängd vägar byggts eller påbörjats. Det ytterst livliga intresset härför bland befolkningen har utan minsta tvivel en väsentlig grund i hunger efter arbetsförtjänster under barmarksperioden. På grund av anslagens (och behovets) begränsning kan emellertid för framtiden ökning härav knappast beräknas, snarare en minskning, då flera större extra anslag utgått härför.

5) Den för barmarksarbeten disponibla arbetskraften skulle väsentligt ökas genom rationalisering av jordbruket, som i dessa trakter för närvarande är ytterst extensivt.

Så långt dr Birke.

Det anförda materialet visar, att överskott råder på arbetskraft både för arbeten i industrin och på landsbygden. I trots härav har fråga uppkommit att tillföra landsbygden det industriella arbetskraftsöverskottet. Den kommitté, som haft till uppgift att utreda vilka åtgärder som böra vidtagas för hjälp åt de arbetslösa i Seskarö, har i avgivet utlåtande föreslagit, att en del av de arbetslösa skulle sysselsättas i skogsarbete, med påpekande av

att på något håll i Norrbotten under senare tid förekommit brist på skogsarbetare. Denna ovanliga företeelse beror förmodligen på att genom en under många år permanent arbetsbrist arbetskraftens rörlighet upphört, varav följt, att inom något visst område arbetarnas antal för tillfället blivit otillräckligt, i den mån företeelsen ej kan förklaras därav, att arbetena ej rationellt uppdelats under olika årstider eller av att betalningen varit för låg för att överhuvud locka arbetare. Även i Västerbotten planeras en överföring till landsbygdsarbete av överflödigt industriell arbetskraft. Länsstyrelsen har nämligen ifrågasatt, att den genom industriernas nedläggande i Furuögrund och Brännfors arbetslösa befolkningen skulle i viss utsträckning kunna beredas utkomst i skogsarbete med stöd av mindre jordbruk. Tanken har emellertid omedelbart uppkallat gensagor från skogsarbetarebefolkningen efter Byske älvdal, vilken vid tvenne möten under sistlidna höst diskuterat denna sak. Vid dessa möten framhölls olämpligheten i att öka konkurrensen om de tillfälliga arbeten som finnas. »Läget är redan nu mycket kritiskt. Vid t. ex. vägauktionerna pressa arbetarna ned priserna till det yttersta och ändå bli allt för många utan arbete. Kronotorparna ha svårt att erhålla arbete året om och småbönderna äro ännu värre ute, då jorden dessutom under de senaste 6—7 åren lämnat mycket dåliga skördar.»

De svårigheter för folkförsörjningen, som otvivelaktigt föreligga, medföra, som bl. a. dr Birke påvisat, svåra sanitära och sociala missförhållanden. Den genom medicinalstyrelsens försorg verkställda s. k. norrlandsundersökningen, avseende i första hand att fastställa om vitaminbrist föreligger i landets övre delar, torde komma att bekräfta, att stora delar av befolkningen i skogs- och fjällbygderna ha mycket primitiva levnadsvillkor. Särskilt kvinnorna äro hårt drabbade av den intensiva ekonomiska kampen. Dr Birke anför i Social-Medicinsk Tidskrift att hustrurna i sorgligt stor utsträckning äro utslitna i 40-årsåldern. »Saknande det stärkande moment, som arbetet i friska luften utgör för männen, ha de att utföra icke blott en husmoders vanliga arbete med hemmets skötsel utan dessutom (enär mannen är i skogen) allt det, som under vanliga civiliserade förhållanden kommer på mannens lott, såsom ladugårdens skötsel, ved och vattenbärning, snöskottning etc. De ha dessutom icke blott att med ofta otillräcklig eller olämplig föda underhålla sin egen kropp och sina egna vävnader, utan som regel därjämte att kanske vartannat år till världen föda en ny telning av det kommande släktet, vilken enligt naturens grymma lag tar ut sitt behov av näring i första hand oberoende av, om modern svälter. Icke ens vid de tillfällen, då de som mest vore i behov av vila och återhämtning, nämligen barnsängarna, kunna de erhålla dylik, utan stiga vanligen upp efter några dagar och återtaga sitt ansträngande arbete.»

Från det allmännas sida ha under de sista årtiondena stora ansträng-

ningar gjorts att i olika hänseenden förbättra läget för den norrländska befolkningen. Det är icke någon ny företeelse, att den haft stora svårigheter att övervinna för att skaffa sig nödortfölg utkomst. Att påstå, att läget nu skulle vara sämre än förr, såsom en och annan gång skett, är helt säkert en överdrift, men svårigheterna äro i våra dagar mera kännbara, då befolkningens tidigare stora isolering, genom kommunikationsväsendets utveckling, successivt upphör och jämförelser med hur andra folkgrupper ha det ordnat numera äro lättare att göra. Behovet av kontantinkomster har avsevärt ökat i samband med dels stegrade skatter och skuldsättning och dels av den allmänna utvecklingen betingad och alltmer ökande övergång från självhushållning till varuutbyte och varuinköp. Vissa samhälleliga åtgärder, vilka förr lättade betrycket — nybildningen av småbruk exempelvis — ha numera stundom motsatt effekt genom därav orsakad ökad konkurrens om arbetstillfällena. Härtill kan läggas — och däri ligger det allvarliga i situationen — att tillväxten av försörjningsmöjligheter uppenbarligen icke håller jämna steg med befolkningsökningen och att utvecklingen därför pekar mot en kris i en nära framtid.

Under diskussionen om lämpliga botemedel mot vissa norrländska befolkningsgruppers allt för låga levnadsstandard har en samstämmig mening rått därom, att den ökning av arbetstillfällena, som är erforderlig, i huvudsak måste sökas genom en utvidgning av de skogsvårdande åtgärderna. Jämsides med en rikligare sådan arbetstillgång skulle en nybildning av skogsarbetaresmåbruk, som nu på många håll icke är önskvärd, bli ändamålsenlig. I kombinationen *skogsutdrivning-skogsvård-jordbruk* skulle grundvalen vara skapad för en varaktig försörjning åt den skogsarbetande befolkningen. Symtomatiska för åsikterna i detta hänseende äro de i det föregående berörda förslagen av Seskarökommitté och länsstyrelsen i Västerbotten beträffande lämpliga utvägar att bereda arbete åt befolkningen i Seskarö, Furuögrund och Brännfors. Att dessa projekt blivit misstroget mottagna inom skogsarbetarekretsar har sin förklaring i de för närvarande otillfredsställande försörjningsmöjligheterna på landsbygden, men även bland dessa arbetare är man dock övertygad om att en rationell skogsvård är det förnämsta medlet för frambringande av nya arbetstillfällen. Vid en skogsarbetarekonferens i Bollnäs i slutet av september föregående år gjordes ett uttalande, som bl. a. innehåller följande: »Intensivt skogsbruk, gagneligt i alla avseenden för land och folk, måste främjas, även som ett väsentligt medel mot arbetslösheten i skogsbygderna. För såväl skogsarbetarna som de kapitalsvaga mindre skogsägarna i Norrland och Dalarna är det därvid av största vikt, att de i riksdagen föreslagna, under förberedande behandling varande, effektiva statsåtgärderna för skogsmarkernas rationella användning, komma att taga sikte på deras förhållanden.»

En utredning om arbetskraftsbehovet vid rationell skogsvård har verkställts av skogschefen hos Kramfors aktiebolag, jägmästaren E. W. Ronge (Skogen 17, 1929). Till grund för bedömning av skogsbrukets förmåga att sysselsätta arbetskraft har Ronge lagt den grad av intensitet vid skogens skötsel, som förefinnes vid Kramfors aktiebolags av honom förvaltade, i norra Ångermanland, Jämtland och Västerbotten belägna skogsfastigheter, omfattande 110,000 hektar produktiv mark. Materialet från Kramfors fastigheter har jämkats med hänsyn till de skiftande bonitetsförhållandena i övre Norrlands olika delar samt sammanställts med resultatet från rikskogstaxeringen, folkräkningen 1920, jämkad upp till 1927 års folkmängds-siffror, m. m. Med stöd av detta mycket rikliga och kvalificerat bearbetade material har Ronge framlagt en utförlig kalkyl över det antal skogsarbetare, som kräves i övre Norrlands skilda delar vid ett rationellt skogsbruk. Den slutliga sammanställningen av tillgång och behov av mänsklig arbetskraft har följande utseende:

Antal skogs- och jordbruksarbetare (manliga individer mellan 15—65 år, tillhörande jordbruk med binäringar).

Län eller länsdel	Tillgång	Behov	Överskott	Brist
Jämtlands län	24,200	29,000		4,800
Västernorrlands län	34,000	31,500	2,500	
Västerbottens kustland	25,000	22,000	3,000	
Västerbottens lappmark	11,500	18,000		6,500
Norrbottens kustland	21,000	21,000		
Norrbottens lappmark	6,700	14,500		7,800
Summa	122,400	136,000	5,500	19,100

Total brist 13,600 st.

Västerbottens län	36,500	40,000		3,500
Norrbottens län	27,700	35,500		7,800
Hela lappmarken	18,200	32,500		14,300

Ett genomförande av jägmästare Ronges program förutsätter, så vitt kan bedömas, bl. a. ett upphävande av nu gällande särskilda skogslag för Lappmarken eller i varje fall en betydande uppmjukning av densamma. För egen del har Ronge i annat sammanhang kraftigt propagerat för fri dispositionsrätt till Lappmarkens skogstillgångar i enskild ägo. Om lämpligheten härav ur olika synpunkter äro meningarna dock mycket delade. Frågan är för närvarande föremål för utredning av särskilda sakkunniga, vilkas förslag väntas föreligga under innevarande år.

Behovet av en förbättrad skogsvård är allmänt erkänt och under senare tid har även från statsmakternas sida visats ökat intresse för denna nationalekonomiskt betydelsefulla angelägenhet. Sälunda har bl. a., efter riks-

dagens beslut, Kungl. Maj:t igångsatt en utredning angående kala och jämförliga markers försättning i skogbärande skick. Den för ändamålet tillsatta kommittén, s. k. kalmarkssakkunniga, har under november månad framlagt ett första resultat av sitt arbete, utmynnande i ett förslag om anvisande av närmare 32 milj. kr. av statsmedel såsom understöd till skogskultivering å kalmarker och skogsmarker med synnerligen otillfredsställande växtlighet. Av beloppet äro 8,5 milj. avsedda för Norrland jämte Kopparbergs och Värmlands län. Från förslaget äro undantagna Lappmarkens skogar och likaså kronans och aktiebolagens skogsegendomar. I fråga om lappmarksskogarna hänvisa sakkunniga till pågående utredning om skogslagsstiftningen för Lappmarken. Kronans skogar och skogsområden i övrigt under domänverkens överinseende anses redan nu så väl omskötta, att särskilda åtgärder för skogsvård å dem i detta sammanhang icke anses motiverade. Beträffande bolagsskogarna slutligen förmena sakkunniga, att bolagen själva äga möjligheter att vidtaga erforderliga skogsvårdsåtgärder utan det allmännas ekonomiska bidrag. I årets trontal bebådas en proposition till riksdagen på grundval av kalmarkssakkunnigas förslag.

Såväl förslagets allmänna läggning som storleken av det för ändamålet föreslagna beloppet för Norrland jämte Kopparberg och Värmland föranleder till tveksamhet, om förslagets genomförande kommer att få nämnvärd betydelse som bidrag till framskapande inom överskådlig tid av nya försörjningsmöjligheter för den norrländska befolkningen. Ett skogsvårdsprogram, som skall fylla ett dylikt syfte, torde behöva omsluta hela den för skogsbörd tjänliga markarealen, oberoende av i vars ägo marken befinner sig, och programmets realiserande ske med den sociala ändamålsenligheten i ögonsikte.

Ett för den nuvarande skogsarbetsmarknaden utmärkande drag är osäkerheten och ojämnheten i arbetstillgången. Avverkningstrakterna växla oupphörligt och den skogsarbetande befolkningen lever därför i ständig ovisshet om, hur arbetsmöjligheterna skola ställa sig för t. o. m. den närmaste framtiden. Inställes avverkningen ett år på en trakt är detta mångenstädes liktydigt med arbetslöshet för traktens skogsarbetande befolkning, enär villiga armar i tillräcklig mängd stå till buds i de andra trakter, där avverkning skall förekomma. »Utsocknes göre sig ej besvär!» kan numera sättas som motto för de flesta skogsarbetsplatser och mångenstädes är arbetskraften från grannbyn lika obehörig som från grannsocknen.

Ett skogsvårdsprogram, som realiserats utan hänsynstagande till arbetsmarknadens växlingar och icke *planmässigt* fyller en konjunkturutjämnande uppgift, är icke i verklig mening rationellt. Att genom statsbidrag stimulera vidtagande av extraordinära skogsvårdsåtgärder i trakter med

riklig arbetstillgång är lika olämpligt som nybildning av skogsarbetare-småbruk i på jordbrukande skogsarbetare överbefolkade trakter. Resultatet blir en tillfällig högkonjunktur — så länge statsbidrag och lånemedel räcka — och därefter en kännbar arbetslöshet, medförande anspråk på nya statsbidrag för nya ändamål, mer eller mindre ekonomiskt berättigade. Skola skogsvårdsåtgärderna tjäna som medel att lätta ett ur arbetsbrist härflytande betryck för arbetare- och småbrukarebefolkningen i skogsbygderna, böra de lokalt anpassas till läget på arbetsmarknaden, de böra med andra ord bilda en del av underlaget för en *varaktig* folkförsörjning.

Kalmarkssakkunniga ha funnit sig sakna anledning att syssla med kronans skogsegendomar, ehuru dessa dominera i övre Norrland. Det är dock en gängse mening, att ytterligare mycken arbetskraft kan sättas in på dessa skogsområden. I ett tidningsuttalande för några veckor sedan har landshövdingen i Västerbottens län, N. G. Ringstrand, själv skogsman, formulerat frågan: »Göres av den störste skogsägaren, staten, det som bör göras för att skogarna i framtiden skola lämna den avkastning, som man kan ha rätt att fordra?» Landshövdingens svar står i bjärt kontrast till den ståndpunkt kalmarkssakkunniga intagit och lyder:

»Enligt min mening borde staten lägga ner mer av sina skogsintäkter på skogsförbättring. Det säges ju visserligen att dylika utgifter icke komma att förränta sig. Men hur vet man det? Det kan man icke veta utan att känna framtiden virkesvärden. Självt ser jag problemet så, att den nuvarande generationen helt enkelt är skyldig kommande generationer att se till att skogen i framtiden ger största möjliga avkastning och att skapa förutsättningar härför. De skogsvårdsåtgärder, som äro nödvändiga för att få fullgod återväxt, böra anses såsom en del av avverkningskostnaden och icke såsom en investering, på vilken man skall räkna ränta på ränta under den långa omloppstiden. Den meningen är förresten redan uttalad i vår skogsvårdslagstiftning, som föreskriver att avverkaren skall sörja för återväxt. Men staten bör intaga samma ståndpunkt beträffande sina egna skogar, och det har den nog icke gjort hittills.

Om den enskilde skogsägaren kan det visserligen i en del fall — men blott i en del fall — sägas, att han icke äger ekonomisk möjlighet att ikläda sig alla kostnader som äro nödvändiga för skogsvården. I kustlandet ha vi sedan några år en skogsvårdsstyrelse, och där utgå som i övriga delar av riket skogsvårdsavgifter, vilka komma skogsägarna till godo, vilket väckt till liv stort intresse för skogen. Men i Lappmarken finnes på grund av den särskilda lappmarkslagstiftningen ingen motsvarighet, vilket jag måste beteckna som en anomali. För Lappmarkens skogsvård utgår visserligen numera ett särskilt anslag, men det är som en droppe i havet. Det är en oundgänglig nödvändighet att ge Lappmarkens skogsägare samma ekonomiska möjligheter som det övriga rikets att vårda sin skog.

Gör man det och sköter dessutom staten sina skogar lika exemplariskt som flera av de stora bolagen — i Västerbotten framförallt de Kempeska företagen — så tror jag inte att någon längre skall kunna tala om överbefolkning i Västerbottens län — då blir det arbetstillfällen nog och övernog. Det gäller bara att se till att Västerbotten får sitt av sin egen avkastning och att icke utsätta provinsen för rovdrift av amerikansk typ. Vårt land har icke råd att beröva kommande generationer deras utkomst-möjligheter.»

Det är knappast smickrande för statsmakterna att av en landshövding, vars ord måste tillerkännas obestriddigt värde, bli erinrade om att kronan icke sköter sina skogar i skogsvårdslagstiftningens anda och icke lika bra som enskilda skogsbolag. Av landshövding Ringstrands uttalanden i övrigt framgår, att ett norrländskt skogsvårdsprogram bör omsluta såväl kronans skogar som de enskilda skogarna i Lappmarken. Vad kalmarkssakkunniga föreslagit kan därför på sin höjd betraktas som en detalj av detta program. Vad sakkunniga bebådade som fortsättning på sina utredningar torde icke heller komma att tillgodose mer än ett minimum av behovet av skogsvårdande åtgärder.

Ett genomförande nu av kalmarkssakkunnigas förslag i de delar det har avseende på Norrland kan emellertid innebära ett försvårande av skogsvårdsåtgärdernas planmässiga inriktning i konjunkturutjämnande syfte. För detta ändamål lär det vara av vikt, att en bedömning sker av skogsvårdsbehovet för större områden än varje enskilt hemman för sig, att en plan på lång sikt finnes för arbetet och att dess realiserande blir beroende av arbetsbehovet vid varje tidpunkt. En dylik uppläggning av problemet skulle förmodligen underlätta de med rationell skogsvård förbundna åtgärderna till skogsmarkernas skyddande mot skadegörelse genom betning. Intresset bland de enskilda skogsägarna för skogsvård skulle stimuleras av den påtagliga betydelsen ur folkförsörjningssynpunkt av skogsvårdsåtgärderna. Slutligen underlättades möjligheten att kunna anpassa skogskultiveringen till avsättningsförhållandena å gallringsvirket.

Kalmarkssakkunnigas förslag synes bära kompletteras med dels en plan för intensivare skogsvård å kronans marker i Norrland, dels ett förslag avseende åtgärder för rationell skogsvård å enskilda skogar i Lappmarken, dels slutligen ett förslag berörande skogsmarker i enskild ägo utanför Lappmarken, som icke falla under kalmarkssakkunnigas förslag, men där en förbättrad skogsvård är av behovet påkallad. Genom att sammanföra de olika förslagen till en generalplan för skogsvården i Norrland kunde ett dylikt skogsvårdsprogram, som jägmästare Ronge påvisat, bli nyckeln till lösningen av de svårigheter för den norrländska landsbygdsbefolkningens utkomst, om vilkas tillvaro i det föregående ordats. För detta syftes vin-

nande lär dock en väsentligt mycket större insats av statsmedel, än kalmarks-sakkunniga ifrågasatt, vara av behovet påkallad.

Om en intensivare skogsvård är det väsentligaste medlet att skapa nya utkomstmöjligheter i Norrland, är det icke det enda. Under diskussionerna om det norrländska överbefolkningsproblemet ha olika uppslag, mer eller mindre genomgripande, lämnats för ökande av arbetstillfällena. Ett nyttiggörande i större skala av malmtillgångarna i Västerbotten är en näraliggande möjlighet. Motion därom torde komma att väckas vid årets riksdag. Vidare har pekats på nybildning av småbruk, utvidgning av existerande småbruk till självförsörjande i lämplig skala, vägnätets utveckling, bidrag till jordbrukets rationalisering, utnyttjande av träindustriprodukter till motorbränsle o. s. v. Dessa uppslag och många andra äro värda uppmärksamhet. Ändamålsenligheten av flertalet av dem är dock beroende på att det norrländska skogsbruket utvecklas i tillfredsställande grad. De insatser det allmänna kan göra till skogsbrukets förkovran bilda en kraftig hävstång till näringslivets framsteg även på andra områden, främst jordbruket, och därmed till det allmänna ekonomiska framåtskridandet. Motionsyrkandet kommer därför att begränsas till att avse åtgärder för en förbättrad skogsvård.

Med stöd av det sålunda anförda tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan om intensivare skogsvård å kronans och enskildas skogar i Norrland såsom ett medel att planmässigt fylla befolkningens behov av ökade arbetsmöjligheter och att Kungl. Maj:t därefter för riksdagen framlägger plan för skogsvårdens bedrivande i angivna syfte jämte för dess genomförande erforderliga anslagskrav.

Stockholm d. 15 januari 1930.

Elof Lindberg.

I motionens syfte instämna:

Jöran Grapenson.

Gerh. Strindlund.

And. Hilding.

Helmer Molander.

J. B. Wiklund.